

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування
Факультет управління, економіки та права
Кафедра права

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Альтернативні способи вирішення спорів»

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань -

Спеціальність –

Освітня програма –

Кількість кредитів – 4 – 120 год., із них: аудиторних ____ год., для самостійної роботи студента – ____ год.

Форма навчання – денна, заочна (скорочена програма)

Рік підготовки – 4, семестр – 7

Компонент освітньої програми – вибіркова.

Дні занять – відповідно до розкладу.

Консультації – відповідно до графіка навчального процесу.

Мова викладання – українська.

Керівник курсу:

Ратушна Богдана Петрівна, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри права

Контактна інформація:

Адреса: вул. Володимира Великого, 1, м. Дубляни, Жовківський район, Львівська область, 80381, e-mail: bogdana.ratyshna@gmail.com

АНОТАЦІЯ КУРСУ

У межах зазначеної дисципліни студенти вивчають законодавство, за допомогою якого відбувається правове регулювання недержавних (альтернативних) форм вирішення спорів (конфліктів), завдяки чому істотно розвантажується державна

судова система України. Здобувачі вищої освіти також мають змогу ознайомитись зі способами, методами, процедурами різних недержавних (альтернативних) форм вирішення спорів (конфліктів), зокрема за допомогою медіації, третейських судів як в очному режимі, так і в режимі онлайн (англ. Online Dispute Resolution, ODR). За допомогою недержавних (альтернативних) форм вирішення спорів можуть залагоджуватись правові конфлікти, що виникають в процесі господарської діяльності суб'єктів підприємництва, державних, приватних, кооперативних, громадських організацій та установ, а також між фізичними особами. Підсумковий контроль – екзамен.

МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Альтернативні способи вирішення спорів» є опанування та засвоєння здобувачами освітнього ступеня «бакалавр» теоретичних знань щодо законодавчих норм, у яких закріплені основні поняття, способи, методи, процедури різних недержавних (альтернативних) форм вирішення спорів (конфліктів), які можуть виникати в процесі господарської діяльності суб'єктів підприємництва, державних, приватних, кооперативних, громадських організацій та установ, а також між фізичними особами.

Завдання навчальної дисципліни «Альтернативні способи вирішення спорів»: ознайомлення з нормативно-правовою базою, що закріплює поняття, способи, методи, процедури різних недержавних (альтернативних) форм вирішення спорів (конфліктів), які можуть виникати в процесі господарської діяльності суб'єктів підприємництва, державних, приватних, кооперативних, громадських організацій та установ, а також між фізичними особами.

Формат курсу – проведення лекцій і практичних занять та консультації для кращого розуміння тем, виконання СРС, проведення наукових досліджень та опублікування їх результатів (написання статей, тез конференцій, доповідей круглих столів і семінарів).

В процесі навчання студентів проводяться лекції. При проведенні практичних занять передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як виконання індивідуального завдання та дискусія. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – практичних заняттях, тестах для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для розв'язування їх студентами на занятті.

Допускається проведення лекцій і практичних занять з використанням дистанційних методів навчання.

Після вивчення навчальної дисципліни студент здобуває компетентності відповідно до Стандарту певної спеціальності.

Відпрацювання пропусків занять - студент, який пропустив заняття, самостійно вивчає матеріал, за наведеними в силабусі джерелами, виконує розв'язок завдань та надає викладачеві в час, відведений для консультацій.

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Альтернативні способи вирішення спорів» здійснюється у одному семестрі і проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в 4 семестрі у терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Залік – це вид підсумкового контролю, при якому засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі результатів поточного контролю (тестування, поточного опитування, виконання індивідуальних завдань та вирішення кейсів тощо на практичних заняттях) протягом семестру.

У процесі усного опитування, викладач зобов'язаний спершу вислухати повну відповідь студента (не залежно від того, чи вона є правильною) і лише потім задавати уточнюючі, додаткові запитання. Обов'язково наголошується на неправильних фрагментах відповіді, на суті помилок.

Можливе проведення семестрового заліку у формі тестування в системі Moodle.

Оприлюднення результатів заліку проводиться публічно.

Політика оцінювання – передбачає дотримання принципів доброчесності та студентоцентрованого підходу.

Критерії оцінювання знань студентів визначенні у **Положенні про критерії оцінювання ЛНУП**.

Академічна доброчесність - дотримання Положення про академічну доброчесність у ЛНУП». Доступний за посиланням: <http://lnau.edu.ua/lnau/index.php/uk/navchchas/zagalpolog.html>

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. АЛЬТЕРНАТИВНІ СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВ, СВОБОД ТА ІНТЕРЕСІВ.

Поняття та значення альтернативних способів вирішення спорів, місце в механізмі захисту прав та інтересів особи. Виникнення та розвиток альтернативних способів вирішення спорів. Генеза української моделі альтернативних способів вирішення спорів. Зарубіжний досвід альтернативних способів вирішення спорів. Класифікація альтернативних способів вирішення спорів і сфера їхнього застосування.

Тема 2. ПОСЕРЕДНИЦТВО ЯК СПОСІБ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВИРІШЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ

Поняття та характерні ознаки переговорів. Види та стилі переговорів. Переговорний процес та оформлення його результатів. Претензійний порядок урегулювання спорів як особливий вид переговорів.

Тема 3. ПЕРЕГОВОРИ ЯК СПОСІБ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВИРІШЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ.

Поняття, значення та види посередництва як способу альтернативного вирішення спорів. Фасилітація як вид посередництва.

Тема 4. МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСІБ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВИРІШЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ.

Поняття, ознаки та функції медіації як способу альтернативного вирішення цивільно-правових спорів. Моделі та види медіації. Основні принципи медіації. Процедура здійснення медіації. Рішення за результатами медіації та його виконання.

Тема 5. ІНШІ СПОСОБИ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВИРІШЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ, СУМІЖНІ ІЗ МЕДІАЦІЄЮ.

Консиліація як вид посередництва. Collaborative Law як самостійний альтернативний спосіб урегулювання цивільно-правових спорів.

Тема 6. АРБІТРАЖ ЯК СПОСІБ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ.

Поняття та правова природа третейських судів. Принципи організації та діяльності третейського суду. Правове регулювання створення та діяльності третейського суду. Компетенція третейських судів. Третейська угода: поняття, види, зміст, порядок і правові наслідки укладення. Поняття третейського розгляду цивільно-правового спору та його стадії. Поняття рішення третейського суду та особливості його виконання. Міжнародний комерційний арбітраж: поняття та правова природа. Повноваження міжнародного комерційного арбітражу. Розгляд справ міжнародним комерційним арбітражем. Оскарження рішень міжнародного комерційного арбітражу. Визнання та приведення до виконання арбітражних рішень.

Тема 7. КОМБІНОВАНІ СПОСОБИ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВИРІШЕННЯ СПОРІВ.

Загальна характеристика комбінованих способів альтернативного вирішення спорів. Мед-арб (med-arb, co-med-arb). Міні-суд (mini-trial). Рада з урегулювання

спорів. Електронне вирішення спорів. Нейтральне встановлення фактів (neutral fact finding). Інститут омбудсмена (ombudsman). Інші види комбінованих способів альтернативного вирішення спорів.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Формат курсу

Вивчення дисципліни «Господарське право та процес України» відбувається у формі навчальних аудиторних занять, під час яких здобувачі вищої освіти отримують необхідні знання (лекції, лабораторні заняття, консультації) та виконання самостійної роботи в позааудиторний час.

Вкладання лекційного матеріалу відбувається у формі лекцій-бесід і лекцій-візуалізації. Лекція-бесіда забезпечує безпосередній контакт викладача з аудиторією і дає змогу привернути увагу слухачів до найбільш важливих питань теми лекції, визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу. Лекція-візуалізація – візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядають технічними засобами навчання.

При проведенні практичних занять передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як виконання індивідуального завдання із створення програм для технічних систем та дискусія.

Допускається проведення лекцій і практичних занять з використанням дистанційних методів навчання.

Консультації здійснюються у відведений для цього час, який доводиться до студентів на початку семестру. Вони, зокрема, використовуються для презентації виконаних студентом завдань у разі його відсутності на заняттях.

Самостійна робота передбачає виконання завдань практичного характеру, передбачених програмою курсу, що не завершені чи не можуть бути виконані в рамках аудиторних занять, самостійне вивчення окремих питань.

Студенти працюють з друкованим інформативним матеріалом або з матеріалом мережі Інтернет, виконують усні та письмові завдання, виступають з доповідями і презентаціями, підготовленими індивідуально. Програмою передбачено виконання завдань, пов'язаних з темою дисертаційного дослідження аспіранта.

Студенти повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Відпрацювання пропущених занять здійснюється згідно з «Положенням про порядок відпрацювання студентами Львівського національного аграрного університету пропущених лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять». Студент представляє опрацьований практичний матеріал (виконане завдання) з відповідної теми.

Організація навчального процесу передбачає дотримання вимог академічної доброчесності. Письмові роботи студентів повинні відображати їх власні міркування, результати здійснених ними досліджень. Порушеннями

академічної доброчесності під час вивчення дисципліни вважаються: академічний плагіат, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи і форми навчання

1. Словесні методи – лекція у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту;

2. Наочні методи – ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв.

3. Метод навчання за рівнем пізнавальної активності - пояснювально-ілюстративний метод, метод відтворення, метод проблемного викладу, частково-пошуковий метод, дослідницький метод.

4. Практичні методи – виконання практичних робіт у формі вирішення ситуативних завдань і тестів, ділові ігри, презентації, реферати.

Методи і форми контролю:

1. Усне опитування (індивідуальне, аналіз відповідей студентів).

2. Письмова аудиторна та позааудиторна практична перевірка – аналіз розв'язків ситуативних завдань і тестів шляхом застосування господарського законодавства, аналіз рефератів, доповідей, презентацій.

Види контролю: поточний контроль, проміжна та семестрова атестація, екзамен.

Форми контролю: усна, письмова, комбінована.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу викладачів, які забезпечують курс, за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування (копіювання тексту) під час виконання письмових контрольних робіт та екзаменів заборонені. Користування мобільними пристроями допускається лише з дозволу викладача під час онлайн-тестування та підготовки практичних завдань.

	Самостійні роботи у вигляді рефератів, доповідей, презентацій повинні мати коректні текстові посилання на використані інформаційні джерела.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально в дистанційному режимі (у онлайн формі за погодженням із деканом факультету і лектором курсу).

Рекомендована література Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 16.09.2014 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011
3. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436 –IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
5. Господарський процесуальний кодекс: Закон України від 06.11.1991 р. №1798-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>
6. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
7. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
8. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/222-19>.
9. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. №755-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
10. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. №1576.-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
11. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003р. №1087. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1087-15>
12. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/922-19/print1443084703352445>

Основна

1. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів : підручник / за ред. Н. Ю. Голубевої. Одеса : Фенікс, 2021. 344 с.

2. Альтернативні способи вирішення спорів : навч. посіб. / М. Я. Білак, Ю. Д. Притика, О. М. Спектор, М. М. Хоменко; за заг. ред. Ю. Д. Притики. Харків : Право, 2019. 264 с.
3. Амеліна А. С., Колокольна Н. С. Медіаційні угоди (договори) щодо вирішення сімейних спорів. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 2. С. 99–102. URL: http://lsej.org.ua/2_2020/27.pdf (дата звернення: 01.10.2020).
4. Апалькова І. С. Окремі аспекти реалізації принципу добровільності в процедурі медіації в Україні. Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». 2019. № 3. С. 82–92.
5. Березніцький Д. А. Консилідація як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ. Порівняльно-аналітичне право. 2020. №. 1. С. 147–150. URL: <http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/1-1.pdf> (дата звернення: 01.10.2020).
6. Бліхар М. Медіація як спосіб вирішення адміністративних спорів. Підприємство, господарство і право. 2020. № 10. С. 78–82.
7. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Врегулювання спору за участю судді: проблеми та перспективи застосування. Університетські наукові записки. 2018. № 67-68. С. 62–70.
8. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Запровадження альтернативних способів врегулювання спорів: європейський досвід для України. Приватне право і підприємництво. 2009. Вип. 8. С. 162–165.
9. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Медіація: перспективи впровадження в Україні. Міжнародне приватне право: розвиток і гармонізація. 2012. № 11. С. 186–188.
10. Бондарчук Н. В., Мамчур С. М. Медіація та фасилітація як позасудові засоби вирішення спорів: поняття та відмінність. Часопис Київського університету права. 2018. № 2. С. 145–150.
11. Бондарчук Н., Мошківська Н. Сучасні тенденції впровадження медіації в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2020 № 6. С. 11–15.
12. Бортнікова А. Г. Медіаційна угода, укладена за результатами вирішення публічно-правового спору в рамках позасудової медіації. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 6. Том 2. С. 77–80. 1
13. Бортнікова А. Г. Щодо правового статусу медіатора. Порівняльноаналітичне право. 2015. № 4. С. 219–222. URL: http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/07/4_2015.pdf (дата звернення: 01.10.2020).
14. Бурова Л. І. Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів у сфері права інтелектуальної власності. Південноукраїнський правничий часопис. 2013. № 4. С. 107–110.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотечно-інформаційні ресурси - [книжковий фонд](#) читального залу Львівського НУП (м. Дубляни, вул. В. Великого, 1), Львівської наукової бібліотеки ім. Стефаника НАН України (вул. Стефаника, 2).

2. Електронні інформаційні ресурси:

Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>;

Єдиний веб-портал органів виконавчої влади в Україні. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>.

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

Урядовий портал Кабінету Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua.

Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаника. URL: www.lsl.lviv.ua.

Офіційний сайт Базы українського законодавства в Інтернет. URL: www.lawukraine.com.